

PSYKOLOGI KLODEN RUNDT

Hvordan går man til psykolog andre steder i verden? Hvilken status og betydning har psykologien? *Magasinet P* ser i en ny serie på psykologer og psykologi i andre verdensdele. Denne gang giver vi ordet til en dansk psykolog i Etiopien.

‘Meget af det bunder i manglende viden’

Psykiske lidelser, psykisk sundhed og behandling er stigmatiseret i Etiopien, fortæller **Gitte Kampmann Rønde**, der var udstationeret i landet af Læger uden Grænser.

Af Henning Due, *journalist*

Hvordan landede du i Etiopien?

– Efter mit første job som psykolog tog jeg ud og rejste og arbejdede bl.a. på et børnehjem i Nepal. Der gik det op for mig, at jeg gerne ville arbejde i udlandet som psykolog, og efter lidt research fandt jeg ud af, at jeg kunne søge om optagelse hos Læger uden Grænser.

Hvordan var det at starte som psykolog for Læger uden Grænser i Etiopien?

– Det var meget udfordrende. Da jeg landede i hovedstaden Addis Ababa midt om natten, tænkte jeg: ”hvad er det egentlig, jeg har rodet mig ud i?”

Jeg blev hentet i lufthavnen af Læger Uden Grænser, som har et kontor i byen. Næste dag blev jeg briefet bl.a. om landets sikkerhedsforhold, om kulturen og om mine arbejdsopgaver, og den efterfølgende morgen blev jeg sendt til mit projekt i den nordlige del af Etiopien på grænsen til Eritrea.

Hvad er det for et sted?

– I den flygtningelejr, jeg blev udsendt til, var der cirka 10.000 flygtninge og mange uledsagede flygtningebørn. Forholdene er helt anderledes end herhjemme, og jeg skulle bl.a. vænne mig til varmen og til de mange insekter og krybdyr.

Flygtningene bor i små betonhuse og modtager madrationer en gang om måneden. Mange af dem føler sig uden håb.

Hvad gik dit arbejde ud på?

– Jeg havde ansvaret for *Mental Health*-afdelingen i flygtningelejren. I afdelingen var der fire *councillors* (svarende til bachelor i psykologi, *red.*) fra Etiopien og 20 socialarbejdere, som alle selv var flygtninge fra Eritrea. Jeg var ansvarlig for ledelsen af afdelingen, herunder klinisk supervision, koordinering af arbejdsopgaver, kvaliteten af behandlingen og for vores psykosociale indsats – især til

de mange uledsagede børn. En stor del af arbejdet handlede også om oplysning omkring symptomer på fx angst, depression, PTSD og psykoser, og mit team lavede en del opsøgende arbejde for at finde folk i lejren med behandlingsbehov.

Hvad arbejdede I ellers med?

– Vi så patienter i konsultation, vi lavede ugentlige psykosociale aktiviteter med børnene, og derudover afholdt vi bl.a. kvindediskussionsgrupper i lejren, hvor vi talte med kvinderne om deres udfordringer ved at bo i lejren, reaktioner på traumatiske oplevelser, og hvordan man bedst støtter hinanden. Vi snakkede også med dem om forskellige myter om, hvordan man behandler psykiske lidelser, og hvordan samtalerapi og medicin kan virke som behandling. Vi hjalp også en stor del af lokalbefolkningen, fordi vi var deres nærmeste mulighed for at få behandling.

Hvordan var det at arbejde med så mange uledsagede flygtningebørn?

– Jeg var faktisk mest glad, mens jeg arbejdede med børnene, for jeg gjorde en forskel gennem teamets aktiviteter og indsatser. Vi oplevede jo også, at børnene grinede, og at de var glade, når vi fx arrangerede fodboldturnering. I de situationer var de jo bare små engagerede fodboldspillere, der drømte om at være Ronaldo.

Var der også noget svært i jobbet?

– Jeg kunne ikke undgå at blive ramt af et stik i hjertet, da jeg fx så en fire-årig pige bære rundt på sin et-årig lillebror helt alene. Børnene var beskidte, og på grund af den begrænsede adgang til vand kom de sjældent i bad. Jeg måtte sommetider trække på skuldrene over fysiske skavanker, som vi ville behandle i Danmark, fordi der ikke var samme muligheder for at behandle dem her. Men det var faktisk allersværest, da jeg skulle rejse hjem,

fordi jeg skulle efterlade alt det, jeg havde arbejdet med, og alle de mennesker, jeg havde lært at kende, uden at vide, hvad der så ville ske.

Hvad er de største forskelle – faglige som kulturelle – på at arbejde som psykolog i Etiopien sammenlignet med i Danmark?

– En af de store forskelle er synet på psykiske lidelser, psykisk sundhed og behandling. Det er meget stigmatiseret i Etiopien. Fx tror mange, at epilepsi smitter, og derfor holder de sig langt fra de mennesker, som er kendt med epilepsi. Meget af det bunder i manglende viden.

Holder folk sig også væk fra dem med psykiske problemer?

– Ja. Jeg kan huske en dag, da tre mand kom gående hen til os med en mand i en lænke. De fortalte os, at manden havde været lænket i et år. Det viste sig, at han var psykotisk, så vi gav ham antipsykotisk medicin og indlagde ham. Først kunne jeg næsten ikke holde ud at kigge på de mennesker, der havde lænket manden, men da jeg så fik talt med dem, fandt jeg ud af, at de havde lænket ham i ren afmagt, fordi manden blev ved med at løbe væk og opføre sig underligt. De vidste simpelt hen ikke, hvad de ellers skulle gøre, og de var meget taknemmelige over endelig at få hjælp.

Hvad kæmpede I ellers med?

– Vi havde udfordringer med traditionelle behandlingsformer, fx åndsuddrivelse, *evil eye* og helligt vand. Noget af det er harmløst, mens andet kan gøre skade eller forhindre behandlingen. Helligt vand, som man bader i, er ret uskadeligt, men det kan være et problem, hvis de pårørende beslutter sig for at udskrive en patient for at rejse til et sted med helligt vand uden at tage hensyn til den påbegyndte behandling. Jeg talte på et tidspunkt også med en pige, som havde truet

med at begå selvmord, fordi en gruppe forsøgte at tvinge hende til at få lavet en åndsuddrivelse.

Hvad skal man være forberedt på, hvis man tager springet og søger arbejde for Læger uden Grænser?

– Man skal være forberedt på at blive udfordret og give slip på perfektionismen. Man er tvunget til at gå pragmatisk til værks og arbejde med det, man har at gøre med. Man skal heller ikke være bange for fx slanger og edderkopper, og man skal kunne klare at bo primitivt, bade i koldt vand og spise ged hver dag. Man kommer til at stå i pressede situationer og kigge sig over skulderen for at finde nogen, der kan hjælpe én og opdage, at man kun har sig selv. Og så skal man have en lille leder i maven. Ellers så får man det i hvert fald, når man har været udsendt.

Gitte Kampmann Rønde

- 32 år
- Samboende med kæreste i København.
- Født og opvokset i Nordenskov i Vestjylland
- Uddannet psykolog fra Aalborg Universitet
- Psykolog hos Psykologerne På Torvet, Fredensborg
- Psykolog hos Afdeling for Traume- og Tortur-overleverere (Reg. Syd)
- Psykolog hos Dialog mod Vold, København
- Psykolog hos Læger uden Grænser (MSF)
- Psykolog hos DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur